

ארגון 'בטרם' לבטיחות ילדים
תמונת מצב: היפגעות ילדים בחברה הערבית בישראל

2016-2018

בטרם
פשוט לשמור על הילדים

بطيرم
لأمان أولادنا

מקורות הנתונים

מאגר 'תיעוד היפגעויות מהתקשורת',
ארגון 'בטרם' לבטיחות ילדים (2009-2018)

מאגר מידע מרכזי אשפוזים, משרד הבריאות,
שירותי מידע ומחשוב, תחום מידע (2015-2017)

מאגר מידע ביקורים במיון, משרד הבריאות,
שירותי מידע ומחשוב, תחום מידע (2015-2017)

נתוני רישום הטראומה הלאומי, המרכז הלאומי לחקר טראומה
ורפואה דחופה, מכון גרטנר (2015-2017)

מאגר 'תיעוד פניות למלר"ד (MDS-ED),
ארגון 'בטרם' לבטיחות ילדים (2016-2018)

השוואה לאוכלוסייה היהודית

בשלוש השנים האחרונות, 2018-2016, מתו בממוצע 60 ילדים
ערבים כתוצאה מהיפגעויות בלתי מכוונות, המהווים כ-50% מהתמותה
עקב היפגעויות של ילדים בישראל. חלקם היחסי של ילדים ערבים
בהיפגעויות עולה ככל שרמת חומרת ההיפגעויות עולה. **(תרשים 1)**

בין השנים 2008 ל-2018 התרחשה ירידה של כ-12.5% בשיעור
התמותה של ילדים ערבים. יחד עם זאת, הפער בין ילדים ערבים
לילדים יהודים נותר גבוה: הסיכון של ילד ערבי למות כתוצאה
מהיפגעויות בלתי מכוונות בשלוש השנים האחרונות גבוה פי 3 ביחס
לסיכון המקביל של ילד יהודי **(תרשים 2)**

תאונות דרכים מהוות את הגורם המשמעותי ביותר בפער הגבוה בין
שתי האוכלוסיות בתמותה מהיפגעויות. חלק ניכר מהגידול בפער
בתאונות דרכים בין שתי האוכלוסיות נגזר מגידול משמעותי בפער
(פי 2.2) בין שתי האוכלוסיות בתאונות דרכים מסוג רכב מנועי: ירידה
של כ-43% בתמותה מתאונות רכב מנועי לאורך התקופה הנחקרת
בקרב ילדי החברה היהודית לעומת עלייה מקבילה של כ-16%
בתמותה מתאונות אלה בקרב ילדי החברה הערבית. **(תרשימים 3,4)**

קבוצות סיכון

גילאי 0-4 מצויים בסיכון מוגבר לתמותה מהיפגעויות ולאשפוז
מהיפגעויות. בנוסף, גם גילאי 17-15 מצויים בסיכון מוגבר לתמותה
מהיפגעויות. הסיכון של ילדים בכל אחת מקבוצות הגיל 0-4 ו-17-15
גבוה כמעט פי 3 מזה של ילדים בגילאי 5-9 ו-14-10. **(תרשים 5)**

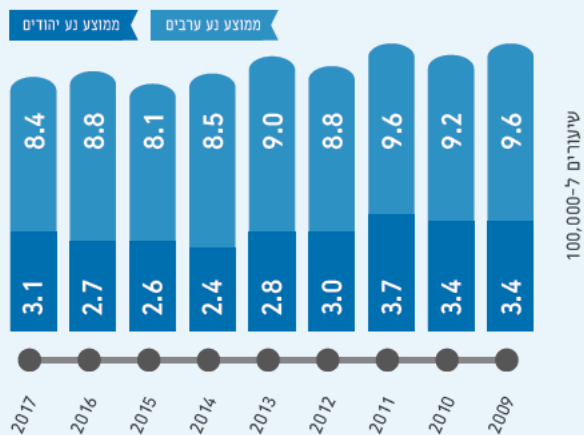
קבוצות אוכלוסייה ומחוזות

קבוצת האוכלוסייה הבדואית בדרום הינה בסיכון מוגבר לתמותה
מהיפגעויות עם שיעור תמותה של 16.4 לכל 100,000 ילדים (פי 3.4
מקבוצת האוכלוסייה הערבית המעורבת, פי 2.7 מקבוצת האוכלוסייה
הדרוזית ופי 2.2 מקבוצת האוכלוסייה המוסלמית). **(תרשים 6)**

שיעורי האשפוז הגבוהים ביותר לשנים 2015-2017 הינם במחוזות
צפון (140.9 לכל 10,000 ילדים) וחפיפה (139.4 לכל 10,000 ילדים),
עם בולטות לרשויות דרוזיות. במחוז צפון נרשם גם שיעור הפניות
למיון הגבוה ביותר (1024.2 לכל 10,000 ילדים), עם בולטות לרשויות
ערביות מעורבות. **(תרשים 7)**

שיעורי תמותה מהיפגעות בלתי מכוונת של ילדים ערבים ויהודים, ממוצעים נעים תלת שנתיים, 2009-2017

תרשים 2

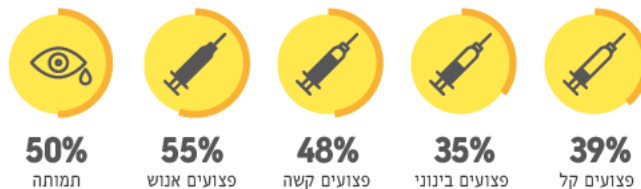

8.4 ילדים ערבים בממוצע (לכל 100,000 מת) מהיפגעות בלתי מכוונת בשנים 2016-2018

מקור הנתונים: מאגר 'תיעוד היפגעויות מהתקשורת' ארגון 'בטרם' לבטיחות ילדים; עיבודים מיוחדים לנתוני רישום הטראומה הלאומי, המרכז הלאומי לחקר טראומה טראומה ורפואה דחופה, מכון גרטנר.

חלקם היחסי של ילדים ערבים בנטל התמותה מהיפגעות (2016-2018) ובנטל האשפוז, לפי רמת חומרת היפגעות שונות (2015-2017), ביחס לחלקם היחסי באוכלוסיית הילדים בישראל, בממוצע בשנה

תרשים 1

חלק יחסי בכל רמת חומרת היפגעות

50% חלקם היחסי של ילדים ערבים בנטל התמותה הוא כ-

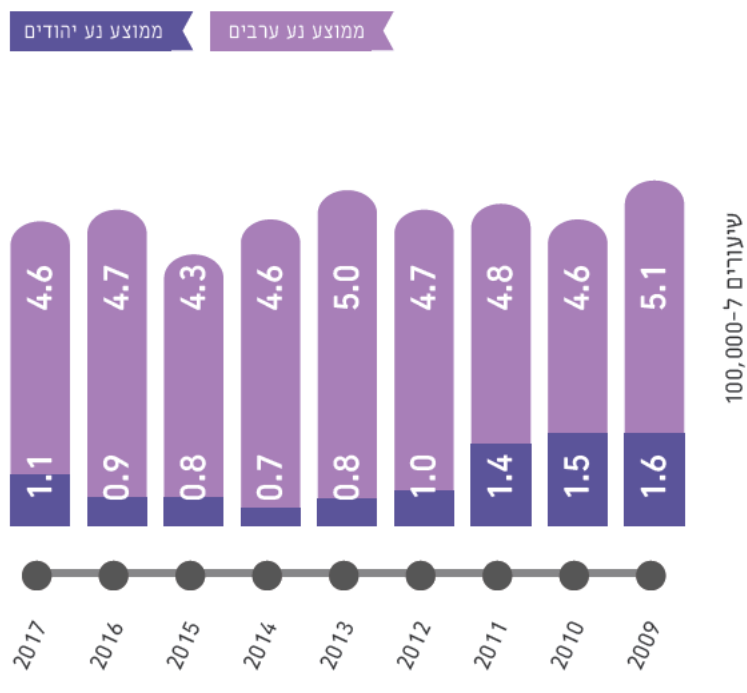
25% חלק יחסי באוכלוסיית הילדים בישראל

מקור הנתונים: מאגר 'תיעוד היפגעויות מהתקשורת' ארגון 'בטרם' לבטיחות ילדים; עיבודים מיוחדים לנתוני רישום הטראומה הלאומי, המרכז הלאומי לחקר טראומה ורפואה דחופה, מכון גרטנר.

שיעורי תמותה מתאונות דרכים של ילדים ערבים ויהודים, ממוצעים נעים תלת שנתיים, 2009-2017

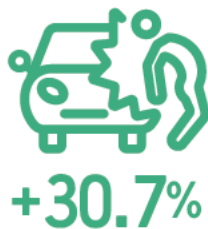

הסיכון של ילד ערבי למות בתאונת דרכים גבוה פי 5 מהסיכון של ילד יהודי

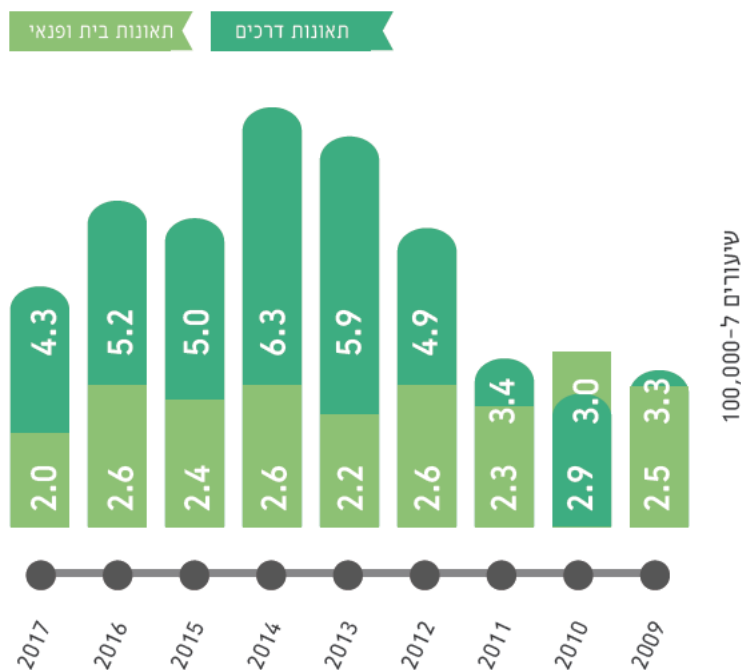

מקור הנתונים: מאגר 'תיעוד היפגעויות מהתקשורת' ארגון 'בטרם' לבטיחות ילדים; עיבודים מיוחדים לנתוני רישום הטרומה הלאומי, המרכז הלאומי לחקר טראומה ורפואה דחופה, מכון גרטנר.

יחס שיעורי תמותה, כתוצאה מתאונות דרכים ומתאונות בית ופנאי, בין ילדים ערבים ויהודים, ואחוז שינוי לאורך השנים 2009-2017, מבוסס על ממוצעים נעים תלת שנתיים של שיעורים ל-100,000 ילדים

מאחז השינוי לאורך התקופה הנבחנת עולה כי הפער בתמותת ילדים ערבים ויהודים כתוצאה מתאונות דרכים הולך וגדל לאורך השנים. זאת בשונה מתאונות בית ופנאי, בהן הפערים בתמותת ילדים יהודים וערבים הולכים וקטנים.

מקור הנתונים: מאגר 'תיעוד היפגעויות מהתקשורת' ארגון 'בטרם' לבטיחות ילדים.

חרישים 5

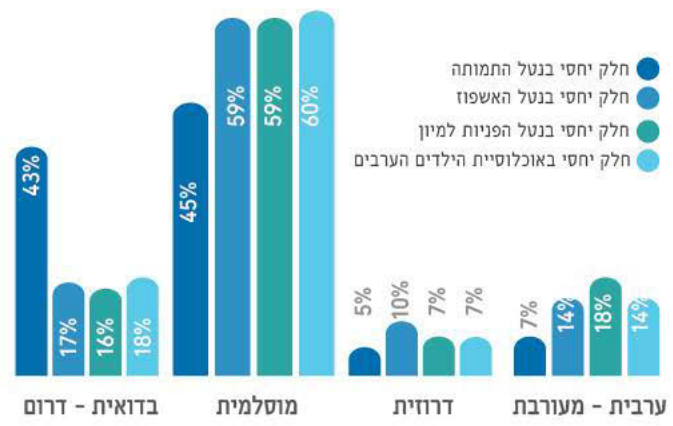
חלקם היחסי של ילדים ערבים בנטל התמותה מהיפגעות (2009-2018), בנטל האשפוז והפניות למיון עקב היפגעות (2015-2017), וחלקם היחסי באוכלוסיית הילדים הערבים, לפי גילאים, באחוזים

קבוצת הגיל 0-4 נושאת בכ-42% מנטל התמותה מהיפגעות, פי 1.5 ביחס לחלקה היחסי באוכלוסיית הילדים הערבים.

חרישים 6

חלקם היחסי של ילדים ערבים בנטל התמותה מהיפגעות (2009-2018), בנטל האשפוז והפניות למיון עקב היפגעות (2015-2017), וחלקם היחסי באוכלוסיית הילדים הערבים, לפי קבוצות אוכלוסייה, באחוזים

חלקה היחסי של קבוצת האוכלוסייה הבדואית בנטל התמותה הוא כ-43%, פי 2.4 מחלקה היחסי באוכלוסיית הילדים הערבים.

מקור הנתונים: מאגר 'תיעוד היפגעות מהתקשורת' ארגון 'בטרם' לבטיחות ילדים; עיבודים מיוחדים לנתוני מאגר מידע מרכזי אשפוזים, משרד הבריאות; עיבודים מיוחדים לנתוני מאגר מידע מרכזי ביקורים במיון, משרד הבריאות

מקור הנתונים: מאגר 'תיעוד היפגעות מהתקשורת' ארגון 'בטרם' לבטיחות ילדים; עיבודים מיוחדים לנתוני מאגר מידע מרכזי אשפוזים, משרד הבריאות; עיבודים מיוחדים לנתוני מאגר מידע מרכזי ביקורים במיון, משרד הבריאות

התפלגות התמותה של ילדים ערבים לפי זירת היפגעות וקבוצות אוכלוסייה, 2014-2018

תרשים 8

בקרב קבוצת האוכלוסייה הבדואית עיקר מקרי התמותה אירעו בבית. בכל קבוצות האוכלוסייה האחרות, מרבית מקרי התמותה אירעו כתוצאה מתאונות דרכים.

מקור הנתונים: מאגר 'תיעוד היפגעויות מהתקשורת' ארגון 'בטרם' לבטיחות ילדים

חלקם היחסי של ילדים ערבים בנטל התמותה מהיפגעות (2009-2018), בנטל האשפוז והפניות למיון עקב היפגעות (2015-2017), וחלקם היחסי באוכלוסיית הילדים הערבים, לפי מחוזות, באחוזים

תרשים 7

חלקו היחסי של מחוז דרום בנטל התמותה הינו כ-43%, פי 2.4 מחלקו היחסי של המחוז באוכלוסיית הילדים הערבית.

מקור הנתונים: מאגר 'תיעוד היפגעויות מהתקשורת' ארגון 'בטרם' לבטיחות ילדים; עיבודים מיוחדים לנתוני מאגר מידע מרכזי אשפוזים, משרד הבריאות; עיבודים מיוחדים לנתוני מאגר מידע מרכזי ביקורים במיון, משרד הבריאות

זירות היפגעות

בחמש שנים האחרונות, מתוך כלל מקרי התמותה עקב היפגעות בקרב ילדים ערבים, כ-37% אירעו בבית או בחצר הבית, ואחוז דומה, של כ-39%, אירע בדרכים. (תרשים 8)

מנגנוני היפגעות בולטים

(תרשימים 9, 10)

תאונת רכב מנועי

(אותרו 60 מקרי תמותה בשנים 2014-2018).
מהווה כ-20% מכלל התמותה מהיפגעות בקרב ילדי החברה הערבית.

מאפיינת בני נוער בגילאי 15-17 (המהווים 60% מהתמותה בתאונות מסוג זה). מאפיינת את מחוזות צפון וחיה (המהווים כ-2/3 מהתמותה בתאונות מסוג זה, ובפרט מהווים יותר מ-3/4 מהתמותה בתאונות כמשמשים ברכב מנועי אחר).

במרבית התאונות בקרב בני נוער, הנסיעה היתה בלוויית חברים או צעירים אחרים.

1. תאונת רכב מנועי כוללת: תאונות כנוסעים ברכב, תאונות כמשמשים ברכב ממונע אחר ותאונות רכב מנועי אחרות, לרבות כנהגים ברכב ומשתמשי תחבורה ציבורית.

תאונת דרכים בסביבת הרכב

(אותרו 43 מקרי תמותה בשנים 2014-2018).
מהווה כ-15% מכלל התמותה מהיפגעות בקרב ילדי החברה הערבית.

מאפיינת ילדים מקבוצת האוכלוסייה הבדואית (מהווים 84% מהתמותה בתאונות מסוג זה, ובפרט ילדים בדואים בדרום בגילאי 1-4 מהווים כ-72% מהתמותה בתאונות מסוג זה).

קרוב ל-90% מהמקרים הם מקרי דריסה לאחור, כמעט תמיד בחצר הבית.

תאונת דרכים כהולך רגל

(אותרו 40 מקרי תמותה בשנים 2014-2018).
מהווה כ-14% מכלל התמותה מהיפגעות בקרב ילדי החברה הערבית.

מאפיינת ילדים בגילאי 1-4 (המהווים כ-30% מהתמותה בתאונות מסוג זה) ובני נוער בגילאי 15-17 (המהווים כ-23% מהתמותה בתאונות מסוג זה).

מאפיינת ילדים מקבוצת האוכלוסייה הבדואית (מתים פי 2.7 יותר בתאונות כהולכי רגל ביחס לילדים ערבים הנמנים על קבוצות אוכלוסייה אחרות) קרוב ל-1/3 מתאונות הדרכים של ילדים ערבים כהולכי רגל אירעו במעורבות כלי רכב בינוניים גדולים.

תאונות כווייה / שריפה

(אותרו 23 מקרי תמותה בשנים 2014-2018 ו-856)

מקרי אשפוז בשנים 2015-2017.

מהווה כ-8% מכלל התמותה מהיפגעויות בקרב ילדי החברה הערבית.

מאפיינת ילדים בגילאי 0-4 המהווים כ-68% מכלל מקרי התמותה בגין 'כווייה/ שריפה'. בולטות להיפגעות זו במחוז דרום (מהווה כ-39% מהתמותה בתאונות מסוג זה) ומחוז ירושלים (מהווה כ-48% מהתמותה בתאונות מסוג זה).

כ-40% ממקרי התמותה הינם במעורבות תנור חימום. כ-60% ממקרי האשפוז עקב כוויית בילדים בגילאי 0-4 הינם כתוצאה מנוזלים חמים.

נפילות

(אותרו 6031 מקרי אשפוז בשנים 2015-2017).

מהווה כ-46% מכלל האשפוזים מהיפגעויות בקרב ילדי החברה הערבית.

הגורם הראשון בשכיחותו באשפוז עקב היפגעות בכל אחת מקבוצות הגיל, למעט קבוצת הגיל 15-17, בה קיימת בולטות להיפגעות מנפילות לצד בולטות דומה להיפגעות מרכב ותחבורה.

מאפיינת ילדים בגילאי 0-4 המהווים כ-45% מכלל מקרי האשפוז מנפילות. מעל 85% מההיפגעויות בקרב גילאי 0-4 התרחשו בזירת הבית או חצר הבית. מוצרים מעורבים בולטים: מדרגות ומיטה.

תאונות טביעה

(אותרו 29 מקרי תמותה בשנים 2014-2018).

מהווה כ-10% מכלל התמותה מהיפגעויות בקרב ילדי החברה הערבית.

מאפיינת ילדים בגילאי 1-4 (המהווים כ-1/2 מהתמותה בתאונות מסוג זה) ובני נוער בגילאי 15-17 (המהווים כ-1/4 מהתמותה בתאונות מסוג זה).

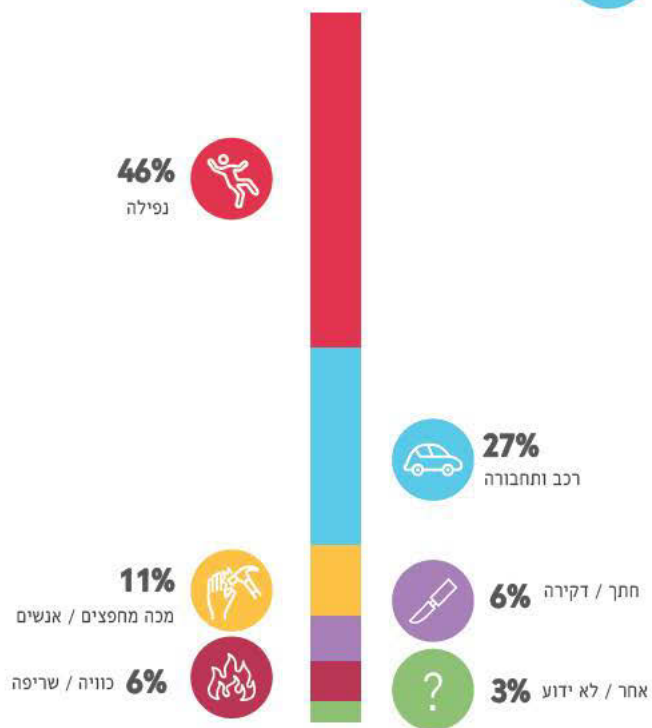
מאפיינת ילדים מקבוצת האוכלוסייה הבדואית (מתים פי 3 יותר בטביעות ביחס לילדים ערבים הנמנים על קבוצות אוכלוסייה אחרות). כ-72% מכלל מקרי הטביעה אירעו בזירת המרחב הציבורי וכ-28% התרחשו בזירת הבית או חצר הבית.

גילאי 1-3: טביעות בבית או בחצר הבית. כ-2/3 מהמקרים במעורבות גיגיות / דליים. גילאי 4-9: כ-3/4 מהטביעות הינן בבריכות ציבוריות, כמעט כולם בבתי מלון ובצימרים בני נוער: כ-2/3 טבעו בים.

התפלגות האשפוזים של ילדים ערבים עקב היפגעות, לפי סיבת היפגעות, 2015-2017

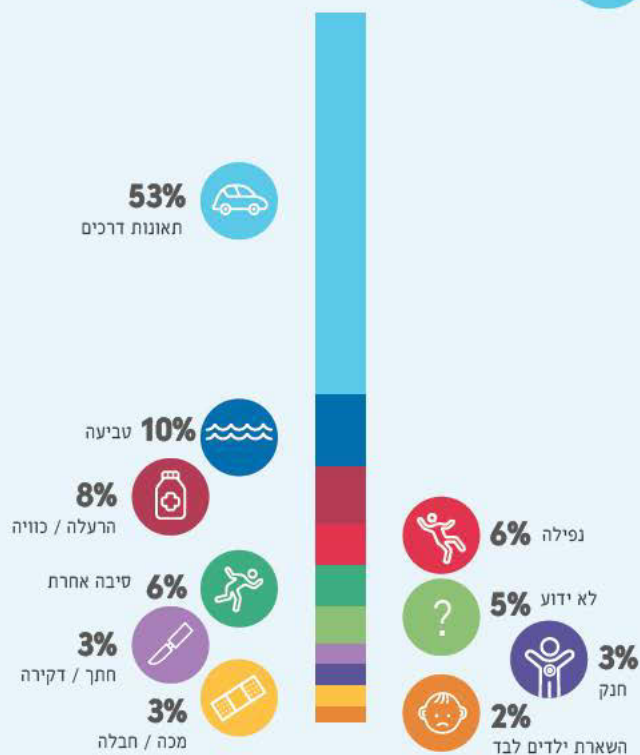
תרשים 10

מקור הנתונים: עיבודים מיוחדים לנתוני רישום הטראומה הלאומי, המרכז הלאומי לחקר טראומה ורפואה דחופה, מכון גרטנר

התפלגות התמותה של ילדים ערבים עקב היפגעות, לפי מנגנון היפגעות, 2014-2018

תרשים 9

מקור הנתונים: מאגר 'תיעוד היפגעויות מהתקשורת' ארגון 'בטרם' לבטיחות ילדים

פעילות 'בטרם' בחברה הערבית

זיהוי קבוצות סיכון והפערים המשמעותיים, הוביל לפיתוח תכנית ייעודית להגברת בטיחות בחברה הבדואית: 'הפרויקט למניעת תאונות ילדים באוכלוסייה הבדואית'. הפרוייקט כולל שותפות רב מגזרית² להפעלת תכונות ממוקדות בזירת הבית בקרב גילאי לידה עד 4 ו-17-15 ויישום בהיקפים רחבים תוך התחייבות לפעילות מתמשכת לאורך זמן. המהלך לווה לאורך השנים בפעילות הסברה, שיווק ויחסי ציבור. הפרוייקט החל בשנת 2014 ב-3 רשויות בדואיות בנגב ונכון ליולי 2019 הפרוייקט מקיף את כל 9 הישובים הבדואים המוסדרים בנגב.

להלן חלק מהתוכניות שנבחרו על ידי היישובים:

ביקורי בית לבית בטוח

כניסה למשפחות עם כלי בקרה מוכח לבחינת רמת הבטיחות בבית.

מנהיגות בני נוער

תכנית תלת שנתית לתלמידי תיכון אשר מטרתה לייצר את מנהיגי הדור הבא כסוכני שינוי בבטיחות ילדים. התוכנית נועדה להקניית ידע והעלאת מודעות בקרב תלמידי תיכון לנושא הבטיחות והיפגעות ילדים, בניית קבוצת מנהיגות מקרב ילדי התיכון שתתמחה בנושא בטיחות ילדים, טיפוח אחריות חברתית וקהילתית בקרב בני הנוער, העצמה וטיפוח היכולת האישית של בני הנוער.

2. משרד החקלאות ופיתוח הכפר, הרשות לפיתוח הנגב, הרשויות הבדואיות בנגב וארגון 'בטרם' לבטיחות ילדים.

זובי עזיז בגני הילדים

הפעלת ילדים בגילאי 5-3 בנושא מניעת תאונות חצר תוך שימוש בדובי בשם 'עזיז' שנפגע (קלות) ומבקש לעזור לילדים האחרים שלא להיפגע.

פעילות ותוכניות נוספות

בטיחות בכל מקום 'כאן פיל מאן'

תוכנית חינוכית שנתית בנושא בטיחות, שפותחה במיוחד עבור האוכלוסייה הערבית להפעלה במעונות, לפעילות משמעותית משותפת עם הילדים והעברת מידע להורים. פיתוח התוכנית בוצע בסיוע של מומחים פדגוגים לגיל הרך מהחברה הערבית.

העברה בין דורית

סבתות מתנדבות מקדמות בטיחות ילדים במחוז צפון. במסגרת התוכנית פועלות קבוצת מתנדבות כסוכנות שינוי, להעברת הידע והכלים לנשים אחרות בסביבתן.

ליצירת קשר עם ארגון 'בטרם' לבטיחות ילדים

מרכז הדרכה:
טל': 03-9263520
Hadracha@beterem.org

מרחב דרום:
נייד: 054-2425666
Liatvc@beterem.org

מרחב מרכז:
נייד: 052-4368922
Orlylb@beterem.org

מרחב צפון:
נייד: 052-4368911
Galiasz@beterem.org

מטה הארגון
בפתח-תקווה:
טל': 03-9263510
Office@beterem.org

